

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра глобальної економіки

ЕКОНОМІКА РИБОГОСПОДАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ
РОБОЧИЙ ЗОШИТ

для виконання індивідуальних завдань
студентами ОС «Магістр»
спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура»

Варіант _____
Студент (ка) _____ курсу _____
групи__ форма навчання_____

(прізвище, ім'я, по батькові)

20___ / 20___ навчальний рік

УДК 639.2:658](075.8)

ББК 47.2я73

В 25

*Рекомендовано до видання вченою радою факультету тваринництва та водних
біоресурсів НУБіП України
(протокол № 3 від 19 жовтня 2022 р.)*

Рецензенти:

Дерій Ж. В., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, обліку і оподаткування Національний університет «Чернігівська політехніка».

Пойда-Носик Н. Н., доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і аудиту, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II.

Вдовенко Н. М., Павленко М. М. Економіка рибогосподарської галузі: робочий зошит для виконання індивідуальних завдань студентами ОС «Магістр» спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура». К.: НУБіП України. 89 с.

Робочий зошит містить основні заходи, інструменти, напрями регулювання розвитку рибогосподарської галузі. Розкрито роль і місце рибного господарства у КВЕД, Секція А – «Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство». Наведено спеціальні форми первинної документації для суб'єктів рибного господарства у галузі аквакультури. Наведено механізм формування звітної інформації про виробництво рибопосадкового матеріалу та товарної риби. Акцентовано увагу на складанні форми № 1–А риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 20__ рік» та використанні Інструкції щодо її заповнення. Розкрито аспекти користування водними об'єктами на умовах оренди. Запропоновано до уваги порядок оформлення паспорту водного об'єкту та паспорту рибогосподарської технологічної водойми, розроблення нормативної грошової оцінки земельної ділянки під водним об'єктом. Звернуто увагу на стан запасів водних біологічних ресурсів у природних і штучних водоймах, проаналізовано економічний вплив на розвиток економіки рибогосподарської галузі в умовах глобальних продовольчих викликів.

Укладачі: **ВДОВЕНКО** Наталія Михайлівна
ПАВЛЕНКО Марина Миколаївна

ПЕРЕДМОВА

Актуальність видання робочого зошита на даному етапі інтеграційних процесів зумовлена тим, що стан запасів водних біологічних ресурсів у природних водоймах є надважливим фактором глобальної продовольчої безпеки. Водночас із прискореним розвитком різних технологій добування риб та інших водних живих ресурсів, забезпечення стабільних обсягів добування з кожним роком вимагає більш та більш ефективного контролю і розуміння з боку підготовки сучасного кваліфікованого фахівця.

Сучасний студент має розуміти, що в управлінні рибальством одним із факторів, що потужно впливає на ефективність управління, є незаконне, непідзвітне, неконтрольоване рибальство, яке: визначає підвищений (у порівнянні з науково обґрунтованим обережним рівнем вилову) тиск на популяції цінних видів водних біоресурсів, що може спричинити падіння запасів та навіть зникнення деяких особливо вразливих видів водних біоресурсів; приховує у собі невизначений обсяг вилученої біологічної сировини, знання якого було завжди необхідним для прогнозування стану запасів експлуатованих водних біоресурсів та обрання потрібних запобіжних заходів; є негативним явищем, що значно погіршує економічні умови для існування та розвитку суб'єктів господарювання в національному секторі рибного господарства. Тому на даному етапі економічного розвитку, важливим є забезпечення контролю вилову водних біоресурсів безпосередньо на місцях вилову, у природних водоймах, розвиток аквакультури. Потрібно звернути увагу на забезпечення дистанційного контролю діяльності рибальських суден та місць вивантаження уловів. Водночас дані заходи в перспективі будуть у достатній мірі економічно ефективними, якщо налагодити на національному рівні контроль комерційних операцій з вилученими та вивантаженими водними біологічними ресурсами.

Навчальний посібник укладено відповідно до затвердженої Науково-методичним центром «Агроосвіта» типової програми навчальної дисципліни для підготовки фахівців освітнього ступеня «Магістр» у вищих навчальних закладах II – IV рівнів акредитації.

Сподіваємося, що після освоєння даного навчального курсу «Економіка рибогосподарської галузі», майбутні фахівці сприятимуть розвитку рибогосподарської галузі, створюватимуть нові робочі місця і намагатимуться покращити соціально-економічну ситуацію в Україні.

Розраховано для магістрів, науково-педагогічних працівників, фахівців аграрного сектору економіки України.

Позиціонування аквакультури у КВЕД-2010

Секція А – «Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство» складається з 3 розділів. Розділ 03 «Рибальство та розведення аквакультури» – складається з двох груп, кожна з яких деталізована за видами діяльності (морська та прісноводна аквакультура) і має наступну структуру (рис. 1).

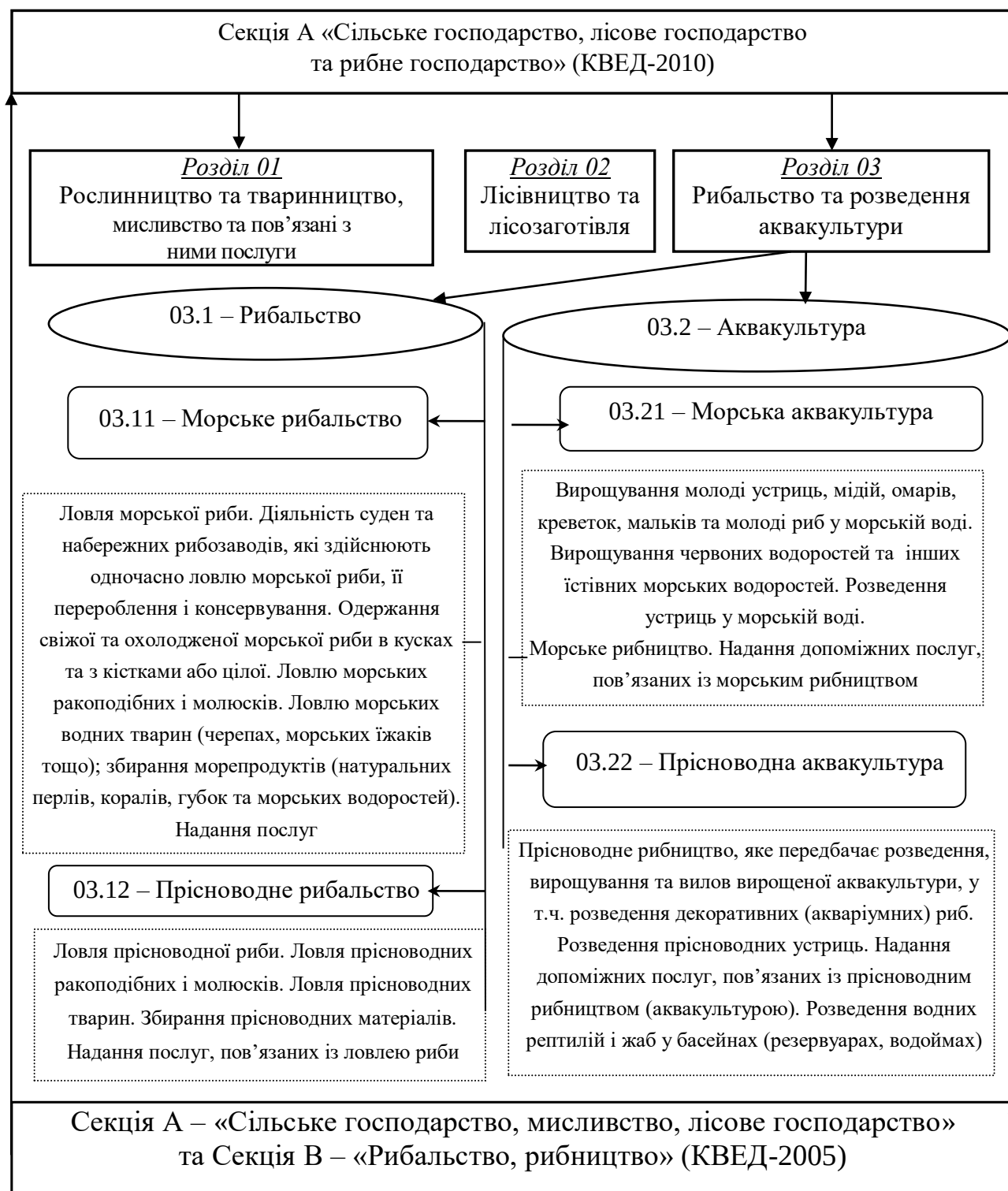

Рис. 2 Позиціонування аквакультури у КВЕД-2010.

47. Обліково-аналітичне забезпечення підприємств аквакультури

Важливими проблемами сучасного етапу розвитку аквакультури є нарощування обсягів виробництва, поліпшення якості та розширення асортименту продукції. Для досягнення поставлених задач, необхідно бути добре поінформованими про всі зміни, які відбуваються у рибних запасах та їх видовому складі, наявних виробничих потужностях. Умовою отримання повної інформації від господарств є організований облік виробничих процесів і зведений облік виловленої риби та інших водних біоресурсів. Одним із шляхів вирішення цього питання було запровадження адміністративної звітності.

З цією метою затверджено форму звітності № 1А-риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 20__ р.» та Інструкцію щодо її заповнення (наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 21.03.2012 № 141) (додаток А). Форму звітності суб'єкти господарювання подають центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства в обов'язковому порядку.

48. Спеціальні форми первинної документації для суб'єктів рибного господарства у галузі аквакультури

Форму звіту № 1А-риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 20__ рік» розроблено відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 № 790 та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджених наказом Мінфіну від 29.12.06 № 1315 (додаток Б).

Форма № 1А-риба заповнюється на підставі даних спеціальних форм первинної документації для суб'єктів рибного господарства у галузі аквакультури:

- № А-01 «Акт № __ про переведення поголів'я з групи в групу»;
- № А-02 «Відомість про наявність ремонтного поголів'я (за видами риб) __»;
- № А-03 «Відомість про наявність маточного поголів'я (за видами риб) __»;
- № А-04 «Журнал отримання статевих продуктів від маточного поголів'я»;
- № А-05 «Журнал спостережень за інкубацією ікри»;
- № А-06 «Акт № __ про результати інкубації ікри»;

№ А-07 «Відомість про результати нересту»;

№ А-08 «Акт № __ про результати підрощування личинки»;

№ А-09 «Акт № __ про розведення живих кормів»;

№ А-10 «Акт № __ про зариблення»;

№ А-11 «Зведена відомість про зариблення»;

№ А-12 «Відомість про результати контрольного лову»;

№ А-13 «Акт № __ про облов»;

№ А-14 «Зведена відомість облову»;

№ А-15 «Акт № __ умовного визначення кількості риби в необловлених водних об'єктах»;

№ А-16 «Акт № __ на вибуття поточних біологічних активів рибиництва (загибель риби)»;

№ А-17 «Графік спуску та облову ставів, садків, басейнів, лотків, інших об'єктів»;

№ А-18 «Акт № __ про внесення добрив»;

№ А-19 «Акт № __ про підготовку нерестових ставів»;

№ А-20 «Лімітно-забірна картка на корми для риб»;

№ А-21 «Відомість про годівлю риби і витрати кормів»;

№ А-22 «Акт № __ визначення справедливої вартості продукції аквакультури (ікра, личинки, мальки, цьоголітки, однорічки, ремонтний молодняк, плідники, товарна риба)».

Спеціальні форми первинної документації затверджено відповідно до статей 8 та 9 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 08.07.2011 № 3677-VI.

49. Взаємозв'язок спеціальних форм первинної документації з формою звітності № 1 А-риба (річна)

Щоб у наступному, без проблем рибницьким господарствам складати форму звіту № 1А-риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 20__ р.», покажемо у табл. 1, як на підставі уніфікованих спеціальних форм первинного обліку заповнити усі розділи форми.

Таблиця 1

Взаємозв'язок спеціальних форм первинної документації із формою звіту

Показник форм первинної документації	Показник форми № 1А-риба
1	2
Розділ II. НАЯВНІСТЬ РЕМОНТНО-МАТОЧНОГО ПОГОЛІВ'Я	
х	Рядок 21 (сума рядків 22, 23 по усіх графах)
Графи 2, 3 форми № А-01 та граfi 30, 31 форми № А-03 за видами риби	Рядок 22 граф 1, 2, 3–16 за видами риби
Графи 5, 6 форми № А-01 та граfi 30, 31 форми № А-03 за видами риби	Рядок 23 граф 1, 2, 3–16 за видами риби
Графи 2, 3, 5, 6 форми № А-01 та граfi 30, 31 форми № А-02 за видами риби	Рядок 24 граф 1, 2, 3–16 за видами риби
Розділ III. ВИРОЩУВАННЯ РИБОПОСАДКОВОГО МАТЕРІАЛУ	
Графа 9 форми № А-06 за видами риби	Рядок 25 граф 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16 за видами риби
Графа 15 форми № А-07 за видами риби	Рядок 26 граф 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16 за видами риби
х	Рядок 27 (сума рядків 28, 33, 38, 43 по всіх графах)
х	Рядок 28 (сума рядків 29–32 по всіх графах)
Графи 7, 8 форми № А-13 або граfi 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 15 форми № А-14 за видами риби. Графи 4, 5 форми № А-15 за видами риби	Рядки 29–32 граф 1, 2, 3–16 за видами риби
х	Рядок 33 (сума рядків 34–37 по всіх графах)
Графи 7, 8 форми № А-13 або граfi 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 15 форми № А-14 за видами риби. Графи 4, 5 форми № А-15 за видами риби	Рядки 34–37 граф 1, 2, 3–16 за видами риби
х	Рядок 38 (сума рядків 39–42 по всіх графах)
Графи 7, 8 форми № А-13 або граfi 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 15 форми № А-14 за видами риби. Графи 4, 5 форми № А-15 за видами риби	Рядки 39–42 граф 1, 2, 3–16 за видами риби

х	Рядок 43 (сума рядків 44–47 по всіх графах)
Графи 7, 8 форми № А-13 або графи 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 15 форми № А-14 за видами риб. Графи 4, 5 форми № А-15 за видами риб	Рядки 44–47 граф 1, 2, 3–16 за видами риб
Графи 10, 11 форми № А-02 за видами риб	Рядки 51, 52 граф 1, 2, 3–16 за видами риб
Графи 5, 7 форми № А-10 або графи 4, 7, 8, 11, 12, 15, 16, 17 форми № А-11 за видами риб	Рядки 53, 54 граф 1, 2, 3–16 за видами риб
IV. ВИРОЩУВАННЯ ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ (кг)	
Графи 4, 8 форми № А-13 або графи 2, 6, 9, 12, 14, 15 форми № А-14 за видами риб	Рядки 55–60 граф 1, 2, 3–9 за видами риб
V. ВИЛОВ ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ (кг)	
Графи 3, 4, 7 форми № А-13 за видами риб або графи 1, 2, 6, 9, 12, 15 форми № А-14 за видами риб	Рядки 61–66 граф 1, 2, 3–9 за видами риб
Розділ VI. ВИТРАТИ КОРМІВ ТА ВНЕСЕННЯ ДОБРИВ (кг)	
х	Рядок 67 (сума рядків 68–71 по всіх графах)
Графа 5 форми № А-09 у розрізі водних об'єктів. Графи 1, 8 форми № А-21 за видами риб	Рядки 68–71 граф 1, 2–8 за видами риб
х	Рядок 72 (сума рядків 73, 74 по всіх графах)
Графи 7, 11 форми № А-18 за видами риб	Рядки 73, 74 граф 1, 2–8
VII. ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ АКВАКУЛЬТУРИ (вартість – тис. грн)	
х	Рядок 75 (сума рядків 76–81, 82, 85 по графах 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16)
Графи 7, 8 форми № А-06 за видами риб	Рядок 77 граф 1, 2, 3–16 за видами риб
Графи 14, 15 форми № А-08 за видами риб	Рядок 78 граф 1, 2, 3–16 за видами риб
х	Рядок 82 (сума рядків 83, 84 по всіх графах)

Графи 25, 27 форми № А-03 за видами риб	Рядки 83, 84 граф 1, 2, 3–16 за видами риб
Графи 25, 27 форми № А-02 за видами риб	Рядок 85 граф 1, 2, 3–16 за видами риб
Графа 5 форми № А-10 або графи 4, 8, 12, 16 форми № А-11 за видами риб	Рядки 86, 87 граф 1, 2, 3–16 за видами риб

Так, приклад заповнення форми № А-01 див. у «БАЛАНС-АГРО», 2013, № 26; форм № А-05 та № А-06 – у «БАЛАНС-АГРО», 2013, № 16, С. 22-26; форми № А-10 у «БАЛАНС-АГРО», 2013, № 11, С. 14-19; форми № А-12 у «БАЛАНС-АГРО», 2012, № 33, С. 20-25; форми № А-13 у «БАЛАНС-АГРО», 2012, № 18, С. 19-23; форм № А-14 та № А-17 – у «БАЛАНС-АГРО», 2012, № 36, С. 19-22; форми № А-16 у «БАЛАНС-АГРО», 2013, № 27; форми № А-18 у «БАЛАНС-АГРО», 2012, № 24, С. 6-10; форми № А-19 – у «БАЛАНС-АГРО», 2012, № 29, С. 19-23; «БАЛАНС-АГРО». – 2013. – № 8. – С. 19-20.

50. Користування водними об'єктами на умовах оренди

Водосховища (крім водосховищ комплексного призначення), ставки, озера та замкнені природні водойми надаються в користування на умовах оренди відповідно та у порядку, передбаченому статтею 51 Водного кодексу України від 06.06.1995 № 213/95-ВР, для рибогосподарських потреб, культурно-оздоровчих, лікувальних, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей, проведення науково-дослідних робіт.

Для цілей аквакультури водні об'єкти, в тому числі рибогосподарські технологічні водойми, можуть надаватися на земельних торгах або без них відповідно до статті 134 Земельного кодексу України.

Водні об'єкти надаються у користування на земельних торгах у комплексі із земельною ділянкою (статті 135 – 139 Земельного кодексу України від 25.10.2001 № 2768-III, стаття 51 Водного кодексу України), органами, що здійснюють розпорядження земельними ділянками під водою (водним простором) згідно з повноваженнями, визначеними Земельним кодексом

України, відповідно до договору оренди, погодженого з Державним агентством водних ресурсів України.

Відповідно до статті 122 Земельного кодексу України повноваження щодо надання земельних ділянок під водними об'єктами у користування на умовах оренди у межах населених пунктів належать сільським, селищним та міським радам, а за межами населених пунктів – обласним державним адміністраціям.

Передача орендарем права на оренду водного об'єкта (його частини) іншим суб'єктам господарювання забороняється.

Орендарі, яким водний об'єкт надано в користування на умовах оренди, можуть дозволити іншим водокористувачам здійснювати спеціальне водокористування в порядку, встановленому Водним кодексом України від 06.06.1995 № 213/95-ВР.

Типовий договір оренди водних об'єктів затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29.05.2013 № 420.

У договорі оренди водного об'єкта визначаються зобов'язання щодо здійснення заходів з охорони та поліпшення екологічного стану водного об'єкта, експлуатації водосховищ та ставків відповідно до встановлених для них органами Державного агентства водних ресурсів України, режимів роботи, а також необхідність оформлення права користування гідротехнічними спорудами.

Типовим договором оренди передбачено відповідальність орендаря за шкоду, що може бути нанесена третім особам, внаслідок неналежного виконання умов договору. Надання водних об'єктів у користування на умовах оренди здійснюється за наявності паспорта водного об'єкта.

Порядок розроблення паспорта водного об'єкта затверджено наказом Міністерства екології та природних ресурсів від 18.03.2013 № 99 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18.05.2013 за № 775/23307.

51. Паспорт водного об'єкта

Розрізняють паспорт водного об'єкта та паспорт рибогосподарської технологічної водойми. Замовником робіт із розроблення паспорта водного об'єкта або рибогосподарської технологічної водойми є орендодавець або

орендар. Складають паспорти водного об'єкта і рибогосподарської технологічної водойми сертифіковані проектні підприємства, установи та організації, незалежно від їх форми власності.

Виготовлений паспорт водного об'єкта погоджується з Державним агентством водних ресурсів України у строк, що не перевищує 15 робочих днів з дня його надходження. Погодження виготовленого паспорту рибогосподарської технологічної водойми законодавством не передбачене.

Після закінчення строку оренди орендар повертає свій примірник паспорта орендодавцю.

Паспорт підлягає перегляду кожні 5 років.

У разі змін технічних параметрів водного об'єкта і гідротехнічних споруд, зміни гідрологічного режиму річки (водотоку) паспорт підлягає коригуванню.

Коригування паспорта здійснюється відповідно до Порядку його розроблення.

52. Плата за надані в оренду водні об'єкти

Методика визначення розміру плати за надані в оренду водні об'єкти затверджена наказом Міністерства екології та природних ресурсів від 28.05.2013 № 236 та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 17.06.2013 за № 986/23518.

Дана Методика є обов'язковою для застосування органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування при укладанні ними договорів оренди водних об'єктів, зокрема водосховищ (крім водосховищ комплексного призначення), ставків, озер та замкнених природних водойм.

Сплата орендної плати за водний об'єкт не звільняє від сплати орендної плати за земельну ділянку під цим об'єктом.

Розмір орендної плати за користування земельною ділянкою водного фонду визначається грошовою оцінкою земель водного фонду відповідно до Закону України «Про оцінку земель» від 11.12.2003 № 1378-IV та Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI.

53. Спеціальне водокористування

Спеціальне водокористування здійснюється юридичними і фізичними особами насамперед для задоволення питних потреб населення, а також для господарсько-побутових, лікувальних, оздоровчих, сільськогосподарських, промислових, транспортних, енергетичних, рибогосподарських (у тому числі для цілей аквакультури) та інших державних і громадських потреб.

До спеціального водокористування віднесені такі дії:

- забір води з водних об'єктів із застосуванням споруд та технічних пристроїв;
- використання води;
- скид забруднюючих речовин у водний об'єкт.

Головною відмінністю спеціального водокористування від загального вважається те, що спеціальне водокористування встановлюється лише у випадку, коли спосіб використання водних ресурсів суттєво впливає на навколишнє природне середовище, а також на права інших водокористувачів.

Вважається що суб'єкт, який здійснює спеціальне водокористування отримує спеціальну вигоду.

Наприклад, забір води громадянами за допомогою пристроїв для власного споживання, напування худоби, санітарно-гігієнічних потреб юридичних та фізичних осіб – підприємців (використання води у вбиральнях, душових, ванних кімнатах і умивальниках та використання у належному санітарно-гігієнічному стані) суттєво не впливають на навколишнє середовище та не порушують права інших водокористувачів. Тому таке водокористування не вважають спеціальним.

Водні об'єкти (їх частини), спеціальні рибницькі водойми, ставки, озера, водосховища та інші водойми можуть бути використані для ведення в них аквакультури. Практично всі водні об'єкти можуть бути використані для рибогосподарської діяльності. Водночас для промислового добування водних біоресурсів більшість суб'єктів господарської діяльності не здійснюють забір та скид води. Тому суб'єкти промислового рибальства не отримують дозвіл на спеціальне водокористування води. Особливістю аквакультури є те, що водні

об'єкти (води) використовуються для створення належних умов (середовища існування) для розмноження, існування або розвитку гідробіонтів.

Такі умови можуть створюватися за допомогою:

гідротехнічних засобів (приклад: утримання достатнього об'єму води, забезпечення належної проточності, забезпечення кисневого режиму у воді);

заходів інтенсифікації вирощування риби (приклад: годування риби, профілактика захворювань, поліпшення природної кормової бази тощо);

захисних заходів (приклад: запобігання потраплянню у водний об'єкт шкідливих організмів, профілактика захворювань риб, меліоративні заходи).

Аквакультура є сільськогосподарською діяльністю. Їй притаманний сезонний характер виробництва. Технологічні заходи, пов'язані із створенням умов для вирощування риб при проведенні сезонних наповнень водойм. Також здійснюється сезонне використання води та скид води наприкінці технологічного циклу з метою облову риби та здійснення заходів з інтенсифікації виробництва. Тому при здійсненні аквакультури застосовують спеціальне водокористування.

Спеціальне водокористування здійснюється на підставі дозволу.

Дозвіл на спеціальне водокористування надається суб'єкту рибогосподарської діяльності відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 321 «Про затвердження Порядку погодження та видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 року № 459».

Дозвіл на спеціальне водокористування надається безоплатно.

Строк видачі дозволу на спеціальне водокористування або надання письмового повідомлення про відмову в його видачі становить не більше тридцяти календарних днів з дня надходження на розгляд заяви та відповідних документів.

Для одержання дозволу необхідно подати:

а) клопотання;

б) обґрунтування потреби у воді.

Клопотання водокористувачів розглядаються у місячний термін.

У разі відмови у погодженні клопотання або у видачі дозволу водокористувачу надається відповідь з обґрунтуванням причин відмови.

У дозволі зазначаються: найменування органу, що його видав; найменування та реквізити водокористувача - юридичної особи (прізвище, ім'я, по батькові, адреса водокористувача - фізичної особи); термін, на який видано дозвіл; ліміти забору води, використання води та скидання забруднюючих речовин; умови спеціального водокористування; інші відомості (у разі потреби).

Дозвіл скріплюється печаткою та підписом керівника органу, що його видав.

Спеціальне водокористування може бути: короткотерміновим (до 3 років), довготерміновим (від 3 до 25 років).

У разі коли умови спеціального водокористування залишаються незмінними, за клопотанням водокористувача термін спеціального водокористування може бути продовжено, але не більше ніж на період відповідно коротко - або довготермінового водокористування органом, що видав дозвіл. Потім у дозволі робиться відповідна відмітка.

Видача дозволів та погодження клопотань здійснюються безоплатно.

Копії отриманих дозволів водокористувачі надають відповідним установам державної санітарно-епідеміологічної служби та органам водного господарства.

Не відносяться до спеціального водокористування наступні способи використання водних ресурсів:

- пропуск води через гідровузли (крім гідроенергетичних);
- скид води з водних об'єктів для підтримання санітарних витрат у річці та з метою запобігання виникненню гідродинамічних аварій;
- подача (перекачування) води водокористувачам у маловодні регіони;
- усунення шкідливої дії вод (підтоплення, засолення, заболочення);
- використання підземних вод для вилучення корисних компонентів;
- вилучення води з надр разом з видобуванням корисних копалин;
- виконання будівельних, днопоглиблювальних і вибухових робіт;
- видобування корисних копалин і водних рослин;
- прокладання трубопроводів і кабелів;

- проведення бурових, геологорозвідувальних робіт;
- інші роботи, які виконуються без забору води та скидання зворотних вод.

Припинення права спеціального водокористування здійснюється органом, що видав дозвіл на спеціальне водокористування.

У разі здійснення спеціального водокористування на прикордонних водах дозволи видаються з урахуванням вимог міжнародних договорів.

54. Рентна плата за спеціальне використання води

Оскільки водокористування здійснюється у режимі використання природних ресурсів використання води є платним.

Платниками рентної плати за спеціальне використання води є водокористувачі - суб'єкти господарювання незалежно від форми власності: юридичні особи, їх філії, відділення, представництва, інші відокремлені підрозділи без утворення юридичної особи (крім бюджетних установ), постійні представництва нерезидентів, а також фізичні особи - підприємці, які використовують воду, отриману шляхом забору води з водних об'єктів (первинні водокористувачі) та/або від первинних або інших водокористувачів (вторинні водокористувачі), та використовують воду для потреб гідроенергетики, водного транспорту і аквакультури.

Не є платниками рентної плати за спеціальне використання води водокористувачі, які використовують воду виключно для задоволення питних і санітарно-гігієнічних потреб населення (людей, які знаходяться на даній території в той чи інший період часу, незалежно від характеру та тривалості проживання, в межах їх житлового фонду та присадибних ділянок), у тому числі для задоволення виключно власних питних і санітарно-гігієнічних потреб юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та платників єдиного податку.

Об'єктом оподаткування рентною платою за спеціальне використання води є фактичний обсяг води, який використовують водокористувачі, з урахуванням обсягу втрат води в їх системах водопостачання.

Об'єктом оподаткування рентною платою за спеціальне використання води для потреб аквакультури є фактичний обсяг води, необхідної для поповнення

водних об'єктів під час розведення риби та інших водних живих ресурсів (у тому числі для поповнення, яке пов'язане із втратами води на фільтрацію та випаровування).

Ставки рентної плати за спеціальне використання води, для потреб аквакультури, встановлюються у таких розмірах:

46,03 грн за 10 тис. куб. метрів поверхневої води;

55,34 грн за 10 тис. куб. метрів підземної води.

Сплата збору здійснюється щоквартально.

55. Права загального водокористування

Загальне водокористування здійснюється громадянами для задоволення їх потреб (плавання на човнах, водопій тварин, купання, любительське і спортивне рибальство, забір води з водних об'єктів без застосування споруд або технічних пристроїв та з криниць) безкоштовно, без закріплення водних об'єктів за окремими особами та без надання відповідних дозволів.

Відповідно до статті 51 Водного кодексу України водні об'єкти надаються в користування на умовах оренди без обмеження права загального водокористування, крім випадків, визначених законом. Однак це не встановлює дозволу громадянам без обмежень здійснювати загальне водокористування на орендованих водних об'єктах.

З набранням чинності Закону України «Про аквакультуру» проблему доступу громадян України до водних об'єктів для здійснення загального водокористування (купання, плавання на човнах, любительське і спортивне рибальство) врегульовано. Порядок здійснення загального водокористування має бути прописаним у договорі оренди водного об'єкту. Випадки обмеження загального водокористування встановлені у статті 47 Водного кодексу України.

Здійснення громадянами загального водокористування на рибогосподарських технологічних водоймах, частинах водного об'єкту та акваторіях (водному просторі) внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України в користування, що надані для цілей аквакультури законодавством не передбачено.

У статті 47 Водного кодексу України передбачені можливість та порядок обмеження права загального водокористування.

На водних об'єктах, наданих в оренду, загальне водокористування допускається на умовах, встановлених водокористувачем, за погодженням з органом, який надав водний об'єкт в оренду, що може бути врегульовано у договорі оренди або у додатковій угоді між ними.

Водокористувач (орендар), який узяв водний об'єкт у користування на умовах оренди, зобов'язаний доводити до відома населення умови водокористування, а також про заборону загального водокористування на водному об'єкті, наданому в оренду.

Орендарі водного об'єкта зобов'язані передбачити місця для безоплатного забезпечення права громадян на загальне водокористування (купання, плавання на човнах, любительське і спортивне рибальство тощо).

Якщо водокористувачем (орендарем) не встановлено таких умов, загальне водокористування визнається дозволеним без обмежень, а заборона загального водокористування водними об'єктами, наданими в користування на умовах оренди, є підставою для розірвання договору оренди.

Не підлягають передачі у користування на умовах оренди для рибогосподарських потреб водні об'єкти, що:

- використовуються для питних потреб;
- розташовані в межах територій та об'єктів, що перебувають під охороною відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 № 2456-ХІІ.

Орендар набуває права користування водним об'єктом після державної реєстрації погодженого договору оренди водного об'єкта, який підписується сторонами після проведення торгів.

56. Договір оренди водного об'єкта

Характерною особливістю діяльності у сфері аквакультури є використання водних ресурсів. Відповідно підставою для ведення аквакультури є право користування водними ресурсами.

Типовий договір оренди водного об'єкту затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29.05.2013 № 420 «Про затвердження типового договору оренди водних об'єктів».

Типовий договір застосовується як для водних об'єктів, так і для рибогосподарських технологічних водойм.

Водні об'єкти надаються суб'єктам аквакультури в користування на умовах оренди органами, що здійснюють розпорядження земельними ділянками під водою (водним простором) згідно з повноваженнями, визначеними Земельним кодексом України відповідно до статті 51 Водного кодексу України.

Рибогосподарські технологічні водойми надаються у користування на умовах оренди органами, що здійснюють розпорядження земельними ділянками під водою (водним простором) згідно з повноваженнями, визначеними Земельним кодексом України відповідно до статті 14 Закону України «Про аквакультуру».

Як водний об'єкт, так і рибогосподарська технологічна водойма, надаються у оренду за наявності паспорту рибогосподарської технологічної водойми або технічного проекту.

До договору оренди водного об'єкту (його частини) додаються:

- план або схема об'єкта оренди;
- кадастровий план земельної ділянки з відображенням обмежень (обтяжень) та інших прав третіх осіб у її використанні та встановлених земельних сервітутів;
- акт визначення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості);
- акт приймання-передачі об'єкта оренди;
- проект відведення земельної ділянки;
- паспорт водного об'єкта.

Також у договорі оренди водного об'єкта зазначаються:

вимоги щодо експлуатації водного об'єкту;

дотримання режимів роботи водного об'єкту.

Європейський Фонд морського та рибного господарства

Бюджет ЄФМР становить 6,4 млрд. євро. Функціонує із урахуванням **6 пріоритетів.**

1. Стале рибальство (26,9 %).

Прогноз балансу між рибальськими потужностями та доступними природними ресурсами, видобуток риби у більш селективний спосіб, припинення втрат риби, яка виловлена як прилов, що не є цільовим об'єктом рибальства.

2. Стала аквакультура (21 %).

Зробити сектор прибутковим та конкурентоспроможним із зосередженням зусиль на підвищенні якості продукції, здоров'я людей, виробництва екологічнобезпечної рибної продукції. Також передбачено забезпечення споживачів високоякісною, поживною та такою, що заслуговує на довіру, рибною продукцією.

3. Запровадження положень оновленої Спільної рибної політики Європейського Союзу (19,1 %).

Удосконалення порядку збирання інформації, наукових знань, рибогосподарського законодавства в частині застосування нормативно-правових актів.

4. Маркетинг та переробка (17,6 %).

Удосконалення організації ринку, відомостей про ринок та інформування споживачів про ринок риби та морепродуктів.

5. Зайнятість населення та зміцнення об'єднаності територій (9 %).

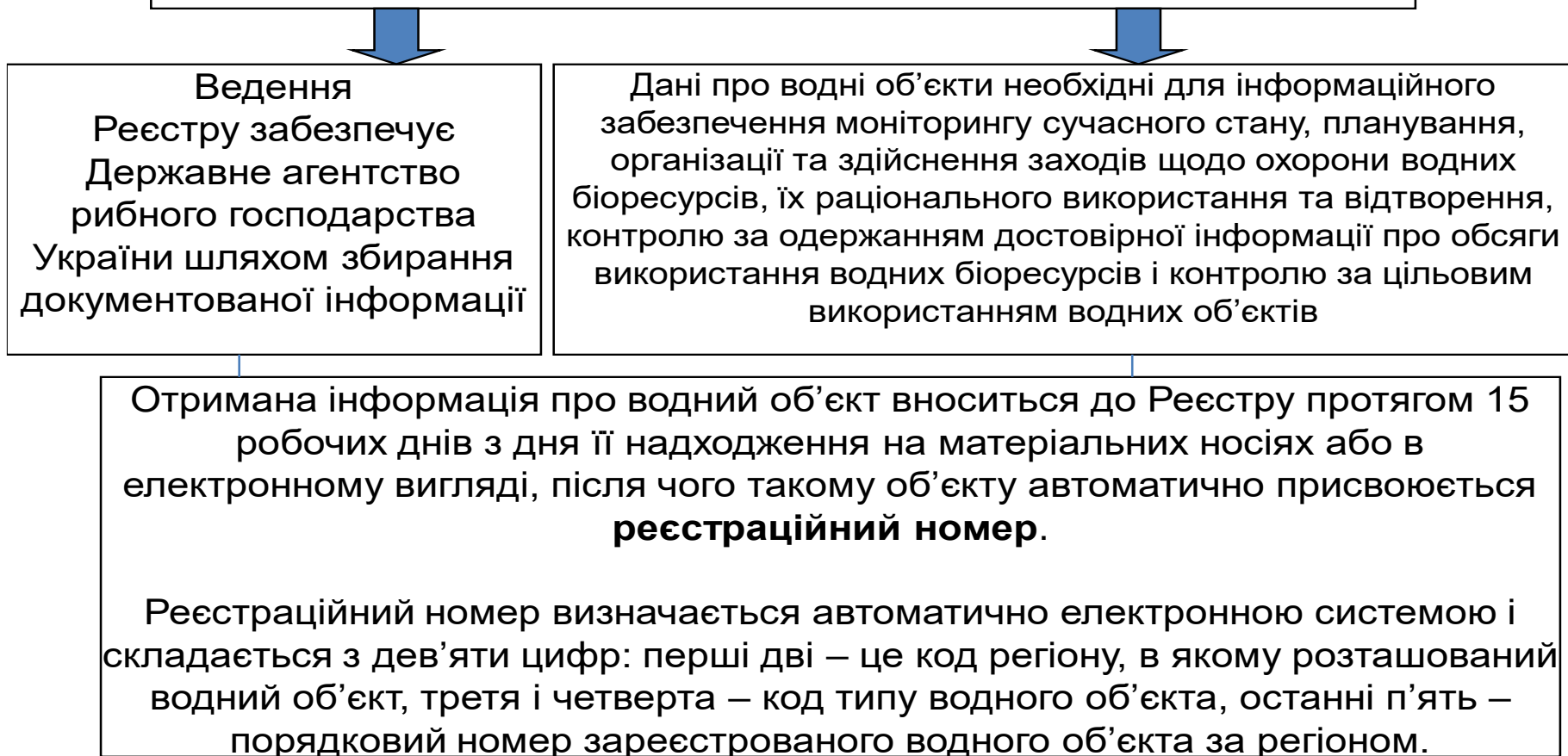
Передбачена допомога прибережним рибальським громадам та громадам, які займаються рибальством у внутрішніх водоймах. Надання допомоги громадам, де ведеться аквакультурна діяльність. Зростання доходів від результатів діяльності у сферах рибальства та аквакультури. Диверсифікація національних економік в інші напрями морегосподарської діяльності, включаючи надання рекреаційних послуг.

6. Інтегрована морегосподарська політика (1,2 %).

Поліпшувати знання у сфері морезнавства. Планувати діяльність у морі, сприяти співробітництву у морському нагляду та управлінні морськими басейнами відповідно до їх басейнових потреб. Решта 5,1 % стосуються технічної допомоги.

Організаційно-економічний механізм ведення єдиного державного обліку рибогосподарських водних об'єктів, їх частин

Пропозиції щодо впровадження Державного реєстру рибогосподарських водних об'єктів, їх частин

© Н.М. Вдовенко

Реєстраційний номер визначається автоматично електронною системою і складається з дев'яти цифр: перші дві – це код регіону, в якому розташований водний об'єкт, третя і четверта – код типу водного об'єкта, останні п'ять – порядковий номер зареєстрованого водного об'єкта за регіоном.

Дослідження велися з позицій, що наприклад,

для м. Києва встановлено код 26,

для областей України, в яких розташований водний об'єкт, введено такі коди: 02 – Вінницька, 03 – Волинська, 04 – Дніпропетровська, 05 – Донецька, 06 – Житомирська, 07 – Закарпатська, 08 – Запорізька, 09 – Івано-Франківська, 10 – Київська, 11 – Кіровоградська, 12 – Луганська, 13 – Львівська, 14 – Миколаївська, 15 – Одеська, 16 – Полтавська, 17 – Рівненська, 18 – Сумська, 19 – Тернопільська, 20 – Харківська, 21 – Херсонська, 22 – Хмельницька, 23 – Черкаська, 24 – Чернівецька, 25 – Чернігівська.

Для водних об'єктів, розташованих у двох або більше регіонах, встановлюється код регіону, в якому знаходиться більша частина площі такого об'єкта. Для акваторії (водного простору) внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України визначається код регіону, який розташований до неї найближче. Також встановлено коди за типом водного об'єкта, а саме: 01 – для всіх водних об'єктів (водосховища, ставки, озера та замкнені природні водойми); 02 – частина водного об'єкта; 03 – рибогосподарська технологічна водойма; 04 – акваторія (водний простір) внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України.

Зміст організаційно-економічного механізму дії Реєстру включає і порядковий номер водного об'єкта, який визначається черговістю присвоєння реєстраційного номера за регіоном.

Список рекомендованої літератури

1. Про аквакультуру: Закон України від 18.09.2012 № 5293-VI (чинний з 01.07.2013 р.) // Офіційний вісник України. – 2012. – № 79. – С. 26.
2. Положення про Державне агентство рибного господарства України: Указ Президента України від 16.04.2011 № 484/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 31. – С. 1324.
3. Альбом спеціалізованих форм первинної документації для підприємств аквакультури / Н.М. Вдовенко. – К. : Вітас ЛТД, 2012. – 56 с.
4. Державне регулювання розвитку аквакультури в Україні: Монографія / Н.М. Вдовенко. – К. : Кондор-Видавництво, 2013. – 464 с.
5. Про внесення змін до Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку біологічних активів. Наказ Міністерства фінансів України від 02.06.2010 № 302.
6. Про затвердження спеціальних форм первинної документації для суб'єктів рибного господарства в галузі аквакультури: Наказ Мінагрополітики України від 19.06.2012 № 362.
7. Про затвердження форми звітності № 1А-риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 20__р.» та інструкції щодо її заповнення: Наказ Мінагрополітики України від 21.03.2012 № 141.
8. Про затвердження Державної цільової економічної програми розвитку рибного господарства на 2012–2016 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1245 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 95. – С. 70.
9. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 08.07.2011 № 3677-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 59. – С. 120.
10. КВЕД (ДК 009:2010): Наказ Держспоживстандарту від 11.10.2010 № 457. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
11. Специфічні особливості державного регулювання аквакультурного виробництва в Україні [Електронний ресурс] / С.М. Кваша, Н.М. Вдовенко // Ефективна економіка. – 2011. – № 8. – Режим доступу до журналу : <http://www.economy.nayka.com.ua>.

12. Наукові засади державного регулювання розвитку аквакультури штучних водойм / С.М. Кваша, Н.М. Вдовенко // Економіка та держава. – 2011. – № 11. – С. 12–16.
13. Норми рибопродуктивності слід урахувати вже сьогодні / Н. Вдовенко // БАЛАНС-АГРО. – 2013. – № 10.
14. Орендарям водойм рибопродуктивність слід планувати вже сьогодні / Н. Вдовенко // Агросвіт України – 2013. – № 3. – С. 30–31.
15. Про тваринний світ: Закон України від 13.12.2001 № 2894-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 14. – С. 97.
16. Спільна рибна політика ЄС. Регламент від 11.12.2013 № 1380/2013. Офіційний вісник Європейського Співтовариства L354/22.
17. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права та Угоди про впровадження частини XI цієї Конвенції (OJ L 179, 23.6.1998. – С. 3.

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

НАКАЗ

03.12.2013 № 714

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України

17 грудня 2013 р. за № 2129/24661

ВИТЯГ З НАКАЗУ

Про внесення змін до форми звітності № 1А–риба (річна)
«Виробництво продукції аквакультури за 20__р.»

Відповідно до абзацу двадцять шостого статті 9 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», з метою удосконалення форми звітності щодо виробництва продукції аквакультури та коригування термінів її подання

НАКАЗУЮ:

1. Внести до форми звітності № 1А–риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 20__р.», затвердженої наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 21 березня 2012 року № 141, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 09 квітня 2012 року за № 514/20827, такі зміни:

1) слова «спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері рибного господарства» замінити словом «рибоохорони»;

2) слова та цифри «до 20 січня», «до 25 лютого» та «до 25 березня» замінити словами та цифрами «до 10 січня», «до 03 лютого» та «до 15 лютого» відповідно.

2. Департаменту тваринництва (Гетя А.А.) забезпечити у встановленому порядку подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра аграрної політики та продовольства України - керівника апарату Сеня О.В.

Перший заступник Міністра

І.Ю. Бісюк

Додаток Б

Витяг з наказу Міністерства фінансів України
від 02.06.2010 № 302

Про внесення змін до Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку біологічних активів

Відповідно до частини другої статті 6 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” (996-14)
Н А К А З У Ю:

1. Унести у додаток 1 до Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2006 № 1315 (v1315201-06) (зі змінами), схвалені Методологічною радою з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України такі зміни:

1.1. У графі 2 «Сільськогосподарська продукція» рядка двадцятого «Кукурудза на зерно» пункту 1 «Зернові та зернобобові культури» розділу I «РОСЛИННИЦТВО» слова «зерно відходи» замінити словами «зернові відходи».

1.2. У розділі II “ТВАРИННИЦТВО”:

1.2.1. Пункти 8 «Конярство», 9 «Кролівництво і звірівництво», 10 «Рибництво, бджільництво, шовківництво» вважати відповідно пунктами 7 «Конярство», 8 «Кролівництво і звірівництво», 9 «Рибництво, бджільництво, шовківництво».

1.2.2. У графі 3 «Додаткові біологічні активи» рядка першого «Рибництво» пункту 9 «Рибництво, бджільництво, шовківництво» текст викласти в такій редакції: «Матеріал для розведення риби, зокрема личинки, мальки, цьоголітки, однорічки, ремонтний молодняк, плідники».

2. Управлінню методології бухгалтерського обліку (Пархоменко В.М.) у десятиденний строк з дня видання цього наказу забезпечити його оприлюднення на офіційному веб-сайті Міністерства фінансів України.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Єфименко Т.І.

Міністр

Ф. Ярошенко

Завдання до самостійної роботи студентів

1. Обсяги видатків Державного бюджету України на рибне господарство.
2. Прогноз розвитку ринку риби в Україні.
3. Порядок організації оренди гідротехнічних споруд.
4. Статистична звітність в рибному господарстві.
5. Структура, функції, завдання рибного патруля.
6. Конкурентоспроможність галузі рибного господарства.
7. Показники конкурентоспроможності галузі.
8. Потенційні можливості забезпечення конкурентоспроможності рибного господарства.
9. Формування Спільної рибної політики Європейського Союзу.
10. Формування рибної політики України в умовах Зони вільної торгівлі з Європейським Союзом.
11. Державна підтримка рибного господарства.
12. Основні складові формування заходів регулювання ринку продукції аквакультури.
13. Інструменти регулювання ринку продукції аквакультури в Україні.
14. Моніторинг сучасного стану, планування, організації та здійснення заходів щодо охорони водних біоресурсів.
15. Досвід здійснення контролю за цільовим використання водних об'єктів в умовах сучасного глобального середовища.
16. Ємність ринку риби і розрахунок планових обсягів надходження на ринок різних видів риб.
17. Спільна рибна політика Європейського Союзу.
18. Європейський морський та рибальський фонд.
19. Фонди ESI.
20. Європейський рибальський фонд.
21. Генеральна комісія з рибальства у Середземномор'ї (ГКРС).
22. Оцінка ефективності використання наявних ресурсів (водні об'єкти, земля під водою, рибні ресурси).

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
1. Еволюція теоретичної думки у напрямку оптимального поєднання державного регулювання і ринкових механізмів	4
2. Структура класичних наукових підходів до регулювання економіки.....	5
3. Теоретичні засади забезпечення продовольчої безпеки з використанням потенціалу рибного господарства і аквакультури.....	6
4. Диверсифікація рибного господарства у напрямку виділення аквакультури та інтеграції її у агропромислове виробництво.....	7
5. Роль рибного господарства у забезпеченні продовольчої безпеки України..	8
6. Аграрна політика.....	9
7. Загальна схема методологічного забезпечення системи державного регулювання аграрного сектора економіки.....	10
8. Методологія державного стратегічного планування і контролю сталого розвитку аграрного сектора.....	11
9. Методологізація державного регулювання аквакультури в умовах орієнтації економіки на стандарти безпеки і якості.....	12
10. Динаміка виробництва продукції аквакультури і рибальства в світі....	13
11. Провідні світові виробники продукції аквакультури.....	13
12. Загальний вилов риби і добування інших водних біологічних ресурсів Україною	14
13. Проблеми, які перешкоджають ефективному розвитку вітчизняної аквакультури на сучасному етапі.....	15
14. Загальна схема еволюції національних органів державного регулювання у сфері рибного господарства.....	16
15. Організаційна структура управління рибним господарством України..	17
16. Схема апарату Державного агентства рибного господарства України..	18
17. Еволюція функцій (завдань) центрального органу виконавчої влади у галузі рибного господарства.....	19
18. Перспективи інноваційно-інвестиційного розвитку рибогосподарських комплексів в Україні.....	20
19. Схема узгодження бюджетної політики держави та інвестиційно-інноваційної моделі розвитку аграрного сектору та аквакультури.....	21

20. Динаміка руху бюджетних коштів на проведення заходів пов'язаних з селекцією.....	22
21. Видовий склад прісноводної риби, яка користується найбільшим попитом серед населення України.....	23
22. Схема регулювання ринку продукції аквакультури в Україні.....	24
23. Динаміка імпорту риби та рибної продукції в Україні	25
24. Структура поставок риби та рибної продукції в Україну іншими країнами..	25
25. Динаміка індексу цін на рибу ФАО.....	25
26. Сума імпорту та експорту риби та морепродуктів в Україну.....	25
27. Схема інтегрованого державного регулювання аграрного сектора та аквакультури	26
28. Обсяги видатків Державного бюджету України на галузь рибного господарства за 2003–2012 рр.	27
29. Динаміка формування собівартості 1 т коропа та його реалізаційної ціни.	28
30. Прогноз розвитку ринку продукції аквакультури в Україні	29
31. Заходи для досягнення прогнозних індикаторів запланованого рівня розвитку аквакультури.....	30
32. Проблеми організації відносин оренди державного майна в аквакультурі.	31
33. Принципова схема функціональної модернізації державного регулювання розвитку аквакультури	32
34. Позиціонування аквакультури в Класифікаторі видів економічної діяльності (КВЕД-2010).....	33
35. Схема взаємозв'язку пропозицій щодо запровадження нової системи формування адміністративної інформації (даних) в аквакультурі	34
36. Механізм збирання адміністративної інформації (звітних даних) про виробництво та використання продукції аквакультури	35
37. Внесені зміни та доповнення, пропозиції до нормативно-правових актів для розвитку аквакультури в Україні	36
38. Складові механізму регулювання розвитку аквакультури на період до 2016 року.....	37
39. Закон України «Про аквакультуру».....	38
40. Рибництво.....	39
41. Органічна аквакультура.....	40
42. Органічні та «дикі» морепродукти.....	41

43. Рациональне використання водних біоресурсів у рамках Спільної рибної політики: досвід Європейського Союзу.....	42
44. Правове регулювання діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання: основні законодавчі аспекти.....	46
45. Права та обов'язки у сфері аквакультури.....	48
46. Позиціонування аквакультури у КВЕД-2010.....	50
47. Обліково-аналітичне забезпечення підприємств аквакультури.....	51
48. Спеціальні форми первинної документації для суб'єктів рибного господарства у галузі аквакультури.....	51
49. Взаємозв'язок спеціальних форм первинної документації з формою звітності № 1 А-риба (річна).....	52
50. Користування водними об'єктами на умовах оренди.....	55
51. Паспорт водного об'єкта.....	56
52. Плата за надані в оренду водні об'єкти.....	57
53. Спеціальне водокористування	58
54. Рентна плата спеціальне використання води.....	61
55. Права загального водокористування.....	62
56. Договір оренди водного об'єкта.....	63
57. Порядок поновлення договору оренди водного об'єкта.....	65
58. Нормативна грошова оцінка земельної ділянки під водним об'єктом	67
59. Витяг із Державного земельного кадастру.....	67
60. Звітність територіальних органів Державного агентства рибного господарства України.....	68
Список рекомендованої літератури.....	79
Додатки.....	81
Додаток А. Про внесення змін до форми звітності № 1 А–риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 20__р.».....	81
Додаток Б. Про внесення змін до Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку біологічних активів	82
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	83

[illegible]

[illegible]

Навчальне видання

Вдовенко Н. М., Павленко М. М.

Економіка рибогосподарської галузі: робочий зошит для виконання
індивідуальних завдань студентами ОС «Магістр»
спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура»

За авторською редакцією

Комп'ютерна верстка – Яцун А. Г.

Підписано до друку 30.11.2022 року.
Ум. друк. арк. 4,23

Формат 60x84/16

Наклад 50 прим.

Зам. № 220473

Віддруковано у редакційно-видавничому відділі НУБіП України.
вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, те.: 527-81-55. E-mail: nubip_druk@ukr.net
свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4097 від 17.06.2011